

Social arv - et eksempel på problemerne ved biologisk uinformeret samfundsvidenskab

Selv om der er forsket meget i social arv er det småt med brugbare resultater. En af grundene kan være, at forskningen har hængt fast i en teori om familiens indre liv som hovedårsag til den sociale arv, mens man i al væsentlighed har ignoreret eller afvist forklaringsmodeller, der er biologisk inspirerede. Men frem for at opgive forskningen i social arv, viser forskning der er baseret på biologisk informerede teorier nye veje til at forstå de faktorer, der forårsager, at de sociale faktorer går i arv.

■ Anders Hede

Ekstern lektor RUC, Forskningschef hos TrykFonden

Introduktion

Samfundsvidenskaben er præget af balkanisering. Hvert fag har sine forklaringsmodeller, der er i dyb uoverensstemmelse med andre fags. Og under slagord om metodepluralisme og lignende har man nærmest gjort en dyd ud af denne sørgelige tilstand. Omvendt er samfundsvidenskaberne – med enkelte undtagelser – enige om at nægte at indoptage resultater fra fag som biologi og neurovidenskab, som ellers er de logiske forbindelser til naturvidenskaben (Gintis 2007), (Pinker 2002) samt (Lopreato og Crippen 2001)¹.

Det er da også bemærkelsesværdigt, hvor lidt brugbar viden der egentlig akkumuleres indenfor flere samfundsfaglige fag. Denne manglende evne til at skabe nyttig og selvkritisk videnskabsakkumulering, som naturvidenskaben trods alt er ganske leveringsdygtig i, udgør formentlig en hovedgrund til den ringe prioritering, som samfundet i bred forstand giver til samfundsvidenskabelig forskning sammenlignet med naturvidenskab. Der er simpelthen begrænset value for money.

I denne artikel vil jeg prøve at illustrere problemet ved afvisningen af samarbejde med naturvidenskaben med forskningen i social arv, hvor jeg vil sammenholde biologisk uinformeret forskning med Socialforskningsinstituttets arbejde med social arv og runde af med at skitsere nogle ideer til et mindre balkaniseret forskningsprogram i social arv.

Social arv

Interessen for social arv: at sociale problemer, social status og sundhed nedarves generation efter generation, ligger højt på den politiske dagsorden. Problemet strider imod grundlæggende værdiforestillinger om lige muligheder.

Men det ville være synd at sige, at forskningen på området har hjulpet befolkning og politikere ret meget. På trods af at der er skrevet tusindvis af artikler om emnet, skal man lede langt efter bare moderat velafprøvede interventioner overfor problemet. Forskningen hænger fast i risikofaktorer, uden at man aner om man har fat i årsager eller virkninger (Moffitt 2005). Samtidigt er størrelsesordenen af den enkelte risikofaktor i langt de fleste tilfælde så lille, at man ikke kan forudsige ret meget med den. Langt hovedparten af alkoholikere har forældre, der ikke selv har drukket – og langt hovedparten af børn af alkoholikere får ikke selv et alkoholproblem. Sådanne mønstrebrydere er som regel ikke undtagelsen, men reglen.

Der er i hvert fald tre årsager til disse svage resultater:

- For det første er forskningen i social arv præget af mange og indbyrdes relativt lidt kommunikerende fag. Det gælder i særdeleshed et forbløffende systematisk gennemført tabu mod at arbejde med biologisk inspirerede forståelser af familier og med adfærdsgenetiske resultater fra bl.a. tvillingeforskning.
- For det andet er der et ensidigt fokus på familiefaktorer, mens man praktisk taget intet ved om påvirkningen fra børn og unges kammeratgrupper² og relativt lidt om betydningen af længerevarende samfundsudviklinger på omfanget af social arv.
- For det tredje er der så godt som ingen systematisk afprøvning af de forskellige indsatser, der faktisk finder sted på området. Derfor er det også begrænset, hvor mange egentlig afprøvninger som forskellige teorier om social arv egentlig udsættes for.

■ ■ ■

Note 1 Der har været en del primitiv fysik misundelse i samfundsvidenskaben. Men fysik er et helt ulogisk valg som inspirationskilde til en adfærdsvidenskab. Derimod beskæftiger biologer, neurologer mv. sig med spørgsmål og anvender modeller, som i vid udstrækning er overlappende med samfundsvidenskaben.

Note 2 Der findes enkelte markante undtagelser. En undersøgelse af rygning viser at antallet af andre rygere i ens ungdomsuddannelses klasse forklarer mere end samtlige andre forklaringsfaktorer, såsom forældres rygning, om man klarer sig fagligt godt, har man venner osv. Skov Nielsen, N. (1998). Sundhed og livsstil hos elever på ungdomsuddannelserne i Frederiksborg amt. København.

Standardforklaringen:

Social arv skyldes familien

Den altdominerende samfundsvidenskabelige forklaring fra forskere som Bordieu til Esping-Andersen på social arv er forskelle i familieforhold. Forskellige familier socialiserer deres børn på forskellige måder eller udstyrer i bredere forstand deres børn med ressourcer eller mangel på samme. Senest er der formuleret teorier om kulturel fattigdom – eller mangel på kulturel kapital – hos især kortuddannede forældre som forklaringer på social arv, se f.eks. (Ploug 2005) og (Olsen 2007).

Disse teorier bakkes op af hundredvis af undersøgelser, hvor man har fundet korrelationer mellem forældre og børn. Teoriene er samtidigt grundlaget for nutidens omfattende indsats for udsatte børn, for den høje prioritering af skole-hjem samarbejde og måske også for den ringe indsats overfor uligheden i børns sundhed, som ifølge teoriene kan henføres til forskelle i forældrepraksis og ikke til bredere udviklingstendenser i samfundet (Hede og Andersen 2006).

Af mange anses netop koblingen mellem familieliv og senere voksenliv som en af de mest veldokumenterede sammenhænge i samfundsvidenskaben.

Men er det nu også mors og fars skyld..?

Men der er faktisk en række gode grunde til at stille store spørgsmålstejn ved hvor veludforsket og veldokumenteret denne sammenhæng overhovedet er.

En første antydning er, at teorien om familieliv som årsag til social arv, i dag er så godt som forladt indenfor psykiatrien, hvor den tidligere stod stærkt. Tidligere fik kølige mødre skylden for, at deres sønner blev autister. For slappe forældre medførte adfærdsvanskeligheder og for skrappe ditto gav lavt selvværd eller anoreksi. Så godt som alle disse teorier er i dag forladt. En af grundene til dette skift er resultaterne fra tvillinge- og adoptionsstudier, der netop tillader, at man kan opdele påvirkningen fra forældre i en genetisk og en miljødél. De viser ganske entydigt, at der faktisk ingen eller kun yderst minimal effekt kommer fra familiens indre miljø³ (Plomin, DeFries et al. 2001), mens gener ofte spiller en betydelig rolle sammen med andre miljøfaktorer.

En anden række indvendinger kommer fra adfærdsbioingen, der i de seneste årtier har opbygget et særdeles omfattende teoriapparat til at forstå relationer mellem beslægtede indivi-

der, og dermed også familier. Disse modeller er lige så basale for moderne biologer, som det periodiske system er for kemikere. Alligevel er disse modeller så godt som ukendte indenfor samfundsvidenskaben, mens f.eks. videnskabsjournalister for længst har opdaget og forstået dem. Adfærdsbioingen giver mindst to nye vinkler på spørgsmålet om hvorvidt forældre nu også så fundamentalt former deres børn og deres senere liv.

I mindst 99,9 pct. af menneskets udviklingshistorie døde mere end hvert andet barn inden det selv blev voksen. Der har derfor været et enormt selektionspres på børn for at udvikle effektive overlevelsesstrategier. Det er simpelt hen svært at forestille sig at børn, der let lod sig forme, har overlevet lige så ofte som børn, der var bedre til at påvirke deres forældre til at dirigere ressourcer hen til sig⁴.

For familier er i adfærdsbioingen perspektiv ikke harmoniske enheder (Hrdy 1998). Børn kan ikke automatisk regne 100 pct. med deres forældre. Forældre gør biologisk kloget i at satse på *alle* deres nuværende og potentielt kommende børn, mens det *enkelte* barn i biologisk forstand kun er halvt beslægtet med sine helbrødre eller -søstre. Lidt forenklet mener et barn at kagen skal skæres med to tredjedele til sig selv og en tredjedel til sin (hel)søskende – mens forældrene mener kagen skal deles ligeligt. Det kan virke som lidt omstændelig brøregning. Men de børn der har evnet at presse lidt mere til sig selv har overlevet lidt oftere.

Det evolutionære resultat er dagens børn. De er udstyret med massive og effektive midler til at styre deres forældre lige fra at være uimodståeligt søde til at udøve deres "pester-power". I det moderne samfund, hvor forældrene i dramatisk mindre grad har ryggen mod ressourcemenen, stiger børns indflydelse. Mange af de effekter man finder i udforskning af social arv er derfor skabt af børnene – og ikke af forældrene. Der hvor man kan forvente effekter af forældreadfærd må først og fremmest være, når forældre meget grundlæggende svigter deres børn. Det er en situation, der tidligere har været noget nær en regulær dødsdom for børn – og som det derfor er logisk at børn har udviklet ekstreme stressreaktioner på (Sapolsky 2004). Forældreskab er med andre ord som vitamener; at under et vis lavt niveau har et fravær dramatiske konsekvenser, men over dette niveau gør forældre ikke så meget til eller fra.

En anden og mere subtil hovedpointe fra biologi er, at der er stærke grunde til at børn ikke

er ens. I praksis viser dette sig ved, at børn har forskellige personligheder, forskellige grader af tålmodighed, forskellige interesser, forskellig kropsbygning, forskellig tolerance overfor at blive afhængige af nikotin og alkohol mv. Disse variationer er i høj grad genetisk bestemt. Hvor alle disse individuelle forskelle i gennemsnit må have været uden betydning for overlevelsen i oprindelige samfund (ellers ville selektionen have justeret på tingene), så kan de godt have betydning for hvor man havner på den sociale rangstige i et moderne samfund. I dag er der f.eks. meget større krav om tålmodighed i forbindelse med uddannelser, investeringer og mange former for arbejde – mens kravene om stor muskelstyrke er reduceret.

Adfærdsgenetik

Den tredje og meget direkte indvending mod familieforklaringen på social arv kommer fra den adfærdsgenetiske forskning, der prøver at forklare årsagerne til variationer i bl.a. menneskers adfærd *indenfor et givet samfund*. I denne forskning ser man direkte på spørgsmålet om familielivets indflydelse. Hvis social arv er skabt af familieforhold, så må det være sådan at adoptivbørn præges mere af deres adoptivfamilie end af deres biologiske forældre – eller at f.eks. halvsøskende, der bor sammen bliver mere ens, end halvsøskende der bor hver for sig – eller at tvillinger, der vokser op adskilt bliver mere forskellige end tvillinger, der vokser op sammen. Alle disse og mange flere relationer er målt indenfor denne forskningstradition.

Et hovedresultat, der efterhånden er mere end fyrrer år gammelt, fra hundredvis af tvillinge- og adoptionsstudier, er at miljøfaktorer i familier på en lang række felter ikke målbart – eller kun i ganske begrænset omfang – påvirker børnene og deres udvikling. Adoptivbørn kommer f.eks. ikke til at ligne deres adoptivforældre nævneværdigt. Tilsvarende er tvillinger der er vokset op sammen lige så ens eller uens som tvillinger, der er vokset op adskilt. Og hvis man

■■■
Note 3 Familiemiljø skal i denne sammenhæng forstås for miljøpåvirkninger, der får søskende til at blive ens.

Note 4 Der findes formentlig kun et direkte empirisk studie af dette forhold, der kaster et makabert lys over baggrunden for at børn presser deres forældre. En psykolog undersøgte på et tidspunkt Masai-babyer i Kenya. Han udvalgte de ti mest bøvlede og de ti mest omgængelige babyer. Da psykologen et år efter kom tilbage, havde der været en svær tørke, og masaierne havde i stort omfang mistet deres kvæg. Det lykkedes at opspore tretten af de oprindelige tyve familier.

Fem ud af syv omgængelige babyer var døde, mens fem ud af seks af de bøvlede babyer havde overlevet - her refereret fra (Rowe 1994).

med mere avancerede statistiske analyser fit-ter data fra enæggede og tveæggede tvillinger samt halv- og helsøskende, så finder man ofte ingen plads i modellerne til indflydelse fra det fælles familiemiljø. Derimod er der næsten uanset hvor og hvordan man ser på sagen en betydelig genetisk indflydelse og en betydelig indflydelse fra *andre* miljøfaktorer (Plomin, DeFries et al. 2001), (Harris 1998), (Rowe 1994) og (Turkheimer og Waldron 2000). For at tage et konkret eksempel, så har forskning i det danske adoptionsregister påvist, at adoptivbørns vægtudvikling ikke påvirkes af hvorvidt deres adoptivforældre er slanke eller runde. Derimod spiller vægten hos de biologiske forældre (som børnene i mange tilfælde aldrig har haft kontakt til) en vis rolle (Kolata 2007). En anden undersøgelse viser, at der er en så godt som ligegyldig korrelation på 0,04 mellem adoptivforældres drikkeri og adoptivbørnens drikkeri som unge, mens der er en massiv korrelation på 0,45 mellem to adoptiv-søskende, hvis de er af samme køn. Korrelationen er på 0,01, hvis de er af forskelligt køn (Plomin, DeFries et al. 2001).

Disse og utallige andre resultater er omtrent i lodret modstrid med det dominerende familieforklaringsparadigme indenfor forskningen i social arv. Sagt lovligt firkantet, så viser denne forskning, at familieforhold ikke spiller nogen – eller kun en meget begrænset rolle for social arv!

Det måske mest interessante resultat, der er kommet ud af den adfærdsgenetiske forskning er ikke genernes indflydelse, men forståelsen af at de vigtigste miljøfaktorer formentlig ligger udenfor familien, men i stedet i bl.a. kammeratgruppen (Harris 1998). F.eks. er der ingen mennesker her på jorden, der taler deres modersmål. Alle mennesker taler deres kammeraters mål. Hvis ens legekammerater taler et andet sprog end ens mor, så ender man med at tale et andet sprog end ens mor. At det er gruppen udenfor familien, der påvirker unge, er i øvrigt ganske plausibelt set fra et adfærdsbio-logisk perspektiv. For børn og unges fremtid afhang tidligere af at de netop kunne begå sig i den gruppe, de også ville være sammen med som voksne. Det er langt vigtigere at tilpasse sig til den gruppe, end at gøre som ens forældre vil.

Note 5 Det er i praksis sket ved at søge i alle SFI's publikationer og hjemmeside med søgeordene: tvilling, adoption, genetisk, biologisk samt fagtermerne fælles miljø og unikt miljø. Alle ordene er desuden også søgt på engelsk.

Her spiller familien trods alt en vis rolle

Når udsagnet at familieforhold næsten ingen rolle spiller, er lovligt firkantet, skyldes det, at der kan identificeres en række vigtige undtagelser, hvor forhold i familien spiller en vis begrænset rolle.

En væsentlig undtagelse er, som antydnet ovenfor, at miljøfaktorer slår stærkere igennem i meget socialt udsatte familier. Rigtigt dårligt familiemiljø betyder noget for børn – mens familiemiljøet spiller en ret lille rolle for det store flertal (Turkheimer, Haley et al. 2003). Noget af denne effekt skyldes i øvrigt indirekte gener. Det er f.eks. sandsynliggjort at en bestemt variant af et gen, der koder for et enzym, der nedbryder brugte signalstoffer i hjernen, medfører, at børn bliver markant mere følsomme overfor regulær vanrøgt end andre børn. Men får de følsomme børn en stabil opvækst udvikler de sig som andre (Caspi, McClay et al. 2002).

En anden væsentlig undtagelse er spørgsmål om hvor meget succes man har på arbejdsmarkedet og hvilken indkomst man ender med, er mindre påvirket af genetiske faktorer end de træk og evner, som psykologer har været optaget af (Bowles, Gintis et al. 2005). Der er ganske få forskere, der undersøgt disse aspekter af social arv og samtidigt prøvet at kontrollere for genetiske faktorer, så de følgende resultater skal betragtes som foreløbige.

Et svensk studie sammenligner seks typer familier (fra biologiske far og mor, over diverse variationer af stedforældre, enlig forsøger til adoptivforældre) og når frem til at genetiske faktorer kan forklare en pæn halvdel af den korrelation man finder mellem forældres og børns indkomst, mens familieforhold kan forklare lidt i underkanten af halvdelen (Björklund, Jäntti et al. 2007). Et amerikansk studie når til samme konklusioner ud fra undersøgelse af adoptioner (Sacerdote 2000).

Et amerikansk studie søger – som et af de ekstremit få – at teste flere mulige mekanismer for sammenhængen mellem børns og forældres økonomiske situation og sociale og psykologiske velbefindende. De fire mekanismer man kigger på er genetiske forklaringer, forskelle i opdragelsestil, socio-økonomisk status og rollemodellering, hvor den unge aktivt vælger hvem af forældrene man vil ligne – eller adskille sig fra. Det er i praksis meget svært at skille disse mekanismer ud fra hinanden, så de danner modsatrettede hypoteser, så konklusionerne skal tolkes med stor forsigtighed. Kon-

klusionerne er, at genetiske faktorer spiller en stor rolle. Træk for træk matcher forældre og børn ret detaljeret hinandens personlighed og adfærd. Socio-økonomisk status har tilsyneladende ikke ret stor selvstændig betydning. Ifølge dette studie skulle socio-økonomisk status virke gennem, at den kan placere familier og børn i mere fordelagtige omstændigheder, som igen vil slå bredt (og ikke specifikt) igennem på adfærd på tværs af køn. Denne forklaring finder ikke megen støtte i undersøgelsen. Tilsvarende kan man heller ikke finde særligt stærke relationer mellem opdragelsestil (involvering, varme, overvågning, barnets autonomi og kognitiv stimulering) og børns senere adfærd som voksne, herunder deres adfærd som forældre. Til gengæld finder studiet en vis opbakning til at børn selv aktivt vælger, hvad de vil efterligne og undgå hos deres forældre – den såkaldte rollemodel mekanisme (Duncan, Kalil et al. 2005).

En tredje markant undtagelse fra mønstret, at familieforhold ikke spiller den store rolle er såkaldt antisocial adfærd. Det vil sige unge, som – sammenlignet med andre unge – har betydeligt lettere ved at blive aggressive, få konflikter med andre, ende på den forkerte side af loven osv. To meta-studier af antisocial adfærd når frem til at rundt regnet 16-20 pct. af variationen kan henføres til familie-faktorer. Det er under halvdelen af styrken i de genetiske faktorer, men det er et højt tal for denne type studier (Rhee og Waldman 2002) og (Nuffield Council on Bioethics, intet år).

Indgår denne viden i forskningen om social arv?

Af praktiske grunde har jeg valgt Socialforskningsinstituttets forskning i social arv ud (se <http://www.sfi.dk/sw9955.asp> - med 67 titler), som grundlag for de følgende bemærkninger. Valget er foretaget fordi SFIs forskning på området har en lang og empiriske forankret tradition.

Gennemgår man SFIs forskning⁵ finder man stort set ingen referencer eller antydning af kendskab til de ovennævnte analyser eller deres metodik. På trods af at SFI har arbejdet med familier, social arv mv. i årtier er den ovennævnte forskning passeret så godt som helt udenom instituttets opmærksomhedsfelt.

Selv ikke i den ellers meget omfattende og grundige forskningsammenfatning af over 600 undersøgelser om Anbringelser af børn og unge udenfor hjemmet (Egelund og Hestbæk 2003) finder man henvisninger. Helt ekstraor-

dinært er det lykkedes, at overse at samtlige adoptioner i Danmark fra 1923 til 1947 faktisk er registreret i et register, der har været grundlag for banebrydende forskning, fordi både oplysninger om adoptivbarnet, de biologiske forældre og adoptivforældrene er registreret og fordi nogle af adoptivfamilierne havde en temmelig broget karakter (Moffitt 2005). Registret er i øvrigt lavet af psykiatere, der var interesseret i at undersøge familiemiljøpåvirkningen på udviklingen af skizofreni.

Retfærdigvis skal det siges, at der er to korte arbejdsrapporter fra SFI, hvor man faktisk gennemgår resultater fra bl.a. det danske adoptionsregister (Lissau 1999) og (Beck Petersen 1999). I øvrigt er det de eneste to arbejdsrapporter, hvor spørgsmålet om genetiske faktorer bliver behandlet, om end det også her er relativt overfladisk

Det skal også siges, at selv om man er uopmærksom på den mere biologisk orienterede forskning, kan nogle af pointerne; f.eks. at børns kammeratskabsgruppe formentlig er vigtig og at slægtsanbringelser er værd at overveje mere positivt, godt gå igen som konklusion i SFIs forskning.

Hvordan skulle et forskningsprogram omkring social arv se ud?

Det følgende er et forsøg på at skitse nogle forskningsmæssige ideer til en tværfaglig tilgang til spørgsmålet om social arv.

Det følger ikke af ovenstående diskussion, at man fremover bør opgive sociale og sundhedsmæssige indsatser, der handler om at ændre adfærden i familier. Men forskningen i området bør gå fra at beskrive endnu flere risikofaktorer, til at prøve konkrete indsatser af. Hvis man skal forske i risikofaktorer, bør det alene ske i forskningsdesign, hvor der er indbygget kontrol for genetiske effekter.

Et eksempel på indsatser kunne være udvikling af simple pålidelige screeningsmetoder, f.eks. til at finde børn, der er ordblinde eller finde børn, der er i markant risikogruppe for at udvikle overvægt, og så sætte ind før børnene lider store nederlag i skolen eller er blevet overvægtige. Hvis der er hold i de resultater, som (Caspi, McClay et al. 2002) er nået frem til med identifikation af en genvariant, der gør især drenge markant mere følsomme for vanrøgt, kan det måske også danne grundlag for indsatser. Under alle omstændigheder bør screeninger og de efterfølgende indsatser afprøves i kontrollerede forsøg.

Et andet perspektiv, der udgår direkte af adfærdsbiologien, er at se på styrken i familiebånd frem for at opfatte familier som kilden til problemer. Hvis forældrene ikke kan klare at passe deres børn, så er større søskende eller bedsteforældre de nærmest beslægtede, der i traditionelle samfund har overtaget ansvaret. Dernæst kommer onkler og tanter, der er fjernere beslægtet. Der er en ekstrem korrelation mellem genetisk slægtskab og så sandsynligheden for adoption i traditionelle samfund (Boyd og Silk 2003). Det er alene i moderne samfund med deres teori om familielivet som roden til sociale problemer, at man er gået over til at foretrække at anbringe i fremmede familier. Der er brug for biologisk oplyst forskning, der sammenligner slægtsanbringelser og fremmed anbringelser – og som trænger ned i hvilke forskelle der er, og hvorfor.

Et andet forskningsområde, hvor der derimod er brug for masser af mere beskrivende og analyserende forskning, er forståelsen af andre miljøfaktorer end familien. Det er her analysen ovenfor antyder, at langt de kraftigste miljøfaktorer optræder. Biologiske informerede teorier kan bidrage markant til at udvikle forståelsen af hvad der sker i unges indbyrdes samspil. Vigtigst er det dog at udvikle brugbare ideer til hvordan vi påvirker gruppen af unge og den enkeltes adfærd i gruppen. Der findes mig bekendt kun et eneste dansk forskningsprojekt, hvor man med udgangspunkt i en analyse af samspillet mellem unge har udviklet – og i kontrolleret design – afprøvet en indsats. Det er Ringstedforsøget (Balvig, Holmberg et al. 2005). Her undersøgte man hvor overdrevne unges forestillinger var om hvad deres kamrater lavede af risikoadfærd (især rygning). Ved at tage en ikke moraliserende klassebaseret drøftelse af denne overdrivelse, lykkedes det at få markant mindre risikoadfærd hos de unge. Adfærdsændringen var mest markant på de mest marginaliserede unge, formentlig fordi denne gruppe unge har mindst viden og dermed det største rum for at danne urealistiske forestillinger om, hvad deres kamrater laver af spændende ting og sager.

Et enkelt andet forsøg med en kollektiv indsats overfor grupper af unge stammer fra Israel (Angrist og Lavy 2002). Her gav man en belønning på 1500 dollar til alle, der tog eksamen fra et af Israels 50 ringeste gymnasier. Det fik beståelsesprocenten på disse gymnasier til at stige fra 18% til 25%, hvilket er en ganske dramatisk effekt indenfor uddannelsesforskning. Et foregående forsøg, hvor man gav belønning til individuelle gymnasiaster med indlednings-

vis dårlige resultater, men som efterfølgende klarede eksamen, gav ingen effekt.

Et tredje forskningsområde er bredere strukturelle forholds betydning for den sociale arv. Meget tyder på, at den sociale arv er lav i Norden – mens den er meget kraftigere i f.eks. USA (Corak 2006). Hvorfor det er sådan ved vi meget lidt om – og vi ved heller ikke om den positive udvikling stadigt sker, eller er gået i stå eller endog kører den forkerte vej, fordi de fleste undersøgelser er baseret på relativt gamle data. Selv faktorer, som er under endog meget stærk genetisk indflydelse (som f.eks. højde og IQ), påvirkes dramatisk af strukturelle udviklinger. Danskerne er i dag meget højere end tidligere og samtidigt er klasseforskellene i højde i Danmark f.eks. reduceret lidt. Den sidste udvikling har ikke fundet sted i samme omfang i andre sammenlignelige lande (Caveaars, Kunst et al. 2000). Også spændet mellem top og bund i IQ test er blevet dramatisk mindre. Den højstscorende tiendedel af mænd på session har i gennemsnit forbedret deres IQ med 1 point per tiår siden 1958. Men den lavestscorende tiendedel har forbedret deres resultater med 4 point per tiår. Udviklingen har betydet, at den dårligst scorende tiendedel i 1998 ligger kun ganske lidt under gennemsnitsmanden på session i 1958 (Teasdale og Owen 2000). Hvad der præcist ligger bag denne udvikling – der i øvrigt er gået noget i stå i de allersneste år – ved man ikke. En teori, der er baseret på at forbedringen især er sket indenfor de mest grafiske og abstrakte dele af IQ testen (og ikke indenfor f.eks. talbehandling), er at netop den moderne massekultur med tegneserier, TV og senere hen computere, har trænet børn i abstrakt tænkning (Johnson 2005). Skægt nok netop en teori, der er i modstrid med teorier om kulturel forarmelse, som forklaring på social arv.

Referencer

- Angrist, J. D. og V. Lavy (2002). "The Effect of High School Matriculation Awards - Evidence from Randomized Trials." NBER Working Paper.
- Balvig, F., L. Holmberg, et al. (2005). Ringstedforsøget. København, Jurist- og Økonomiforbundets Forlag.
- Beck Petersen, S. (1999). "Børn af kriminelle forældre." Socialforskningsinstituttet - arbejdsrapport om social arv 21
- Björklund, A., M. Jäntti, et al. (2007). "Nature and Nurture in the Intergenerational Transmission of Socioeconomic Status: Evidence from Swedish Children and Their Biological and Rearing Parents." IZA Discussion Papers (No 2665).
- Bowles, S., H. Gintis, et al. (2005). Introduction. Unequal Chances: Family Background and Economic Success. S. Bowles, H. Gintis and M. Osborne Groves. Princeton New Jersey, Princeton University Press.
- Boyd, R. og J. B. Silk (2003). How Humans Evolved, 3rd ed. New York, W W Norton and Co.
- Caspi, A., J. McClay, et al. (2002). "Role of Genotype in the Cycle of Violence in Maltreated Children." Science 297(5582).
- Cavelaars, A. E. J. M., A. E. Kunst, et al. (2000). "Persistent variations in average height between countries and between socio-economic groups: an overview of 10 European countries." Annals of human biology 27(4): 407-421.
- Corak, M. (2006). "Do Poor Children Become Poor Adults? Lessons from a Cross Country Comparison of Generational Earnings Mobility." IZA Discussion Papers No 1993.
- Duncan, G., A. Kalil, et al. (2005). The Apple Does Not Fall Far from the Tree. Princeton New Jersey, Princeton University Press.
- Egelund, T. og A. G. Hestbæk (2003). Anbringelser af børn og unge udenfor hjemmet - en forskningsoversigt. København, Socialforskningsinstituttet 03:04.
- Gintis, H. (2005). "Creating an Integrated Behavioral Science." Under submission - se Herbert Gintis' hjemmeside <http://www-unix.oit.umass.edu/~gintis/>.
- Gintis, H. (2007). "A framework for the unification of the behavioral sciences." Behavioral and Brain Sciences 30(1): 1-61.
- Harris, J. R. (1998). The Nurture Assumption: Why Children turn out the way they do. New York, Free Press.
- Hede, A. og J. Andersen (2006). Er sundhed et personligt valg? København, Huset Mandag Morgen og TrykFonden.
- Hrdy, S. B. (1998). Mother Nature - A History of Mothers, Infants, and Natural Selection. New York, Pantheon.
- Johnson, S. (2005). Everything Bad I Good for You London, Allen Lane.
- Kolata, G. (2007). Rethinking Thin - The New Science of Weight Loss - and the Myths and Realities of Dieting. New York, Farrar Straus Giroux.
- Lissau, I. (1999). "Den sociale arv og udvikling af fedme." Socialforskningsinstituttet - Arbejdsrapport om social arv nr 26.
- Lopreato, J. og T. Crippen (2001). Crisis in Sociology: the Need for Darwin. New Brunswick, Transaction Publishers.
- Moffitt, T. E. (2005). "The New Look of Behavioral Genetics in Developmental Psychopathology: Gene-Environment Interplay in Antisocial Behaviors." Psychological Bulletin 131(4).
- Nuffield Council on Bioethics (intet år). Antisocial Behavior. London, Nuffield Council on Bioethics.
- Olsen, L. (2007). Den nye ulighed. København, Gyldendal.
- Pallesen, T. (2003). Den vellykkede kommunalreform og decentraliseringen af den politiske magt i Danmark. Aarhus, Aarhus Universitetsforlag.
- Pinker, S. (2002). The Blank Slate - The Modern Denial of Human Nature. New York, Allen Lane.
- Plomin, R., J. C. DeFries, et al. (2001). Behavioral Genetics. New York, Worth Publishers.
- Ploug, N. (2005). Social arv - Sammenfatning 2005. København, Socialforskningsinstituttet.
- Rhee, S. H. og I. D. Waldman (2002). "Genetic and environmental influences on antisocial behavior: a meta-analysis of twin and adoption studies." Psychological Bulletin 128(3): 490-529.
- Rowe, D. C. (1994). The Limits of Family Influence - Genes Experience, and Behavior. New York, The Guildford Press.
- Sacerdote, B. (2000). "The Nature and Nurture of Economic Outcomes." National Bureau of Economic Research Working Paper no 7949.
- Sapolsky, R. M. (2004). Why Zebras Don't Get Ulcers, Third Edition (Paperback) New York, Henry Holt and co.
- Skov Nielsen, N. (1998). Sundhed og livsstil hos elever på ungdomsuddannelserne i Frederiksborg amt. København.
- Teasdale, T. W. og D. R. Owen (2000). "Forty-year national secular trends in cognitive abilities. Intelligence, 28. 116-220." Intelligence 28: 116-120.
- Turkheimer, E., A. Haley, et al. (2003). "Socioeconomic status modifies heritability of IQ in young children." Psychological Science 14(6).
- Turkheimer, E. og M. Waldron (2000). "Nonshared environment. A theoretical, methodological and quantitative review." Psychological Bulletin 126: 78-108.